

124

C-42-8

706

Ann.	Pres.	C.	N.
189	I	4	5

La Romántica.

Comedia en quatre actes.

per

Angel Colomé

(Francisco Gomerma Bachs)

1
La Romántica

Comedia en quatro actos y en prosa

de
Angel Colomí

(Francisco Comerma Bachs)

Horta 1896

Personas

Araceli

Isolina

Picardo

Arturo

Ignasi criat.

} Lo meyor personatge

Acte primer.

Sala adornada ab luxo y elegancia.
Porta a' la dreta y al fondo; a' la es-
querra un balco practicable.

Escena I.

Araceli e' Iolivia

Arac. Si; estich be', molt be'; pero...

Iol. Pero que' ? No t' complau lo teu
marit ?

Arac. Oh si; en tot completament.

Iol. No t'estima ?

Arac. Ab total l'animada y n'estich mes,
que segura; pero...

Iol. Mu altre pero ? A tu t' passa
alguna cosa que no t' atrevixes
a dir-la.

Arac. No, t' equivocas.

Iol. Fens secrets ab mi' ? Ab ta mello
amiga ?

Arac. Don, be', vaig a' distho; estich be';
no'm faltan amor ni requeras y ab

Tot me sembla que m' falta alguna cosa.

Tot. Que t' falta?

Arae. No ho se ni jo mateix puc precisar ho; no mes se que trovo monòtona la vida; sempre lo mateix! Aquí casa se fa tot ab una precisió admirable y precisament aquesta precisió m' encocora. Amí m' agradarian peripècies, accidents, topas ab episodis dels que's trovan a las novelas....

Tot. Ah ja! Dous filla, no sabs lo que t' demanas.

Arae. Poté no.

Tot. No que no ho sabs. Tu no trovas gust en la atmosfera de felicitat en que vius perquè encara no has tastat las penas. T' aburreixen las flors que t' ofereixen son perfums perquè encara no has topat ab espinas y escardots; Deu passi que algun dia no aryoris ~~cap~~ ^{cuipo} que

Au'n dius monotoniá y que en realitat es la felicitat, y que tant s'aborreix.

Fem un marit que s'adora; donens que semblan uns àngels; posició social mes que regular y no ets feliç? Quoms que mes vols?

Ara. Que't diré pobre de mi! Ell m'estima molt es veritat, pero ja no'm minima com avans feya; las carnis d'ava se reduexen a alguna abraçada y al petó de entrada y sortida, petó de reglament, petó donat maquinament manca de foch y d'il·lusió; sas paraulas no tenen ja la mel d'aquells temps y poch a poch s'han anat tornant formals.

Josol. Que'?. Pretens que'n Ricard als trenta y tans anys fassi las simplicitats d'un estudiant de vint? Pensa que aixó no pot ser? Vols que per estar continuamente

Ante festa abandoni lo seu des-
parig y'ls seus negocis?... Vols...
Araç. — Dolina, no ho se' lo que vull;
pero a mi'm falta alguna cosa.

Dol. Si t'faltan uns quants mol
de caps, y no pensaries tant en
y implerias. Quin es lo ideal
de la dona? Estimars y re-
firmada, no es veritat? Donc si
tu ja l'has vist complet, que
mes pots desitjar?... Adieu Ara-
celi adieu y no t'obsequis desig-
tos a' gratieus.

Araç. Ja te'n vas?

Dol. Si, filla si, ja es tant. Ade-
mes no pots queixarte de la in-
sita que ha sigut mes que re-
gular.

Araç. Per las que'm fas! Repeteis-
los sovint.

Dol. Vamor, t'ho prometo. Au peto
net als seus.

Araç. Gracies. Binean. Han trucat?

Bot. Sembla que si.
Arae Lera en Ricardo. Si mira-
te'l.

Escena II.

Ditas y Ricardo.

Nic. Oh! quin bo de Deu a' casa me-
va! Com esta' Toluia?

Bot. Molt be' y voste'?

Nic. Molt be gracies. Tu Carreras?

Bot. Perfectament

Nic. D' tu? A tracli fentli un petó.

Arae. De! ab fredor

Nic. Encarimlla. De! Semblas la mare
angustia!

Arae. Vols que salti y balli?

Nic. No, donca, no.

Bot. Aracli... despidintre.

Nic. Ja se'n va?

Bot. Si ja'm despedira' quant voste'
ha arribat y no puch per mes
temps. Tu Carreras no trigava'
a' anar a' casa y no li agrada tro-
varme fora'.

Die. Voste es una senyora model.

Doct. Oh! no tant, no tant. Faig
lo que dech y res mes.

Die. Tal confesio' augmenta son merit.

Doct. Araceli, tens un marit molt
adulador.

Arac. Gracias pel favor.

Die. En tal cas, senyora molt amada
de la veritat.

Doct. Oh no; voste exagera. Vam
abur.

Die. Voluna, als peus de voste.

Doct. Gracias.

Die. Expressions a'n'en Carreras.

Doct. Las agracia! Gracias.

Escena III.

Ricardo.

Dono excelent! No'm sab gens
de greu que sigui amiga de la me-
va. Entent perfectament lo qu'es
ser una dona de casa. Voldria
parlarli a solas perque fes compren-

drer a l'Araceli quant errada ca.

Escena IV.

Dit y Araceli:

Ara. Ricardo!

Nic. Et tu?

Ara. Com has format tan curiat?

Nic. ¿Que't sap greu?

Ara. Saber-me greu? May, l'estimo tant! No soch com tu que j'ei't referdar.

Nic. Jo?

Ara. Si. Conech que d'algun temps a aquesta part, ja't soch indiferent.

Nic. Indiferent tu?

Ara. No val a' fugir.

Nic. No fugiré, Araceli, y viva-ment sento que diguis això y me encara que ho cregar. Indiferent, quant t'estimo ab tot lo cor?

Ara. M'estimo y no obstant...

Nic. No obstant que'?

Arae. És molt diferent d'avant. Lurts
de carames sovint; de vegades
retira tart, los seus minors
amanerats y...

Pic. Vols que tornem a la lluna de
mel? És impossible.

Arae. Impossibile?

Pic. Sí; ademés que fora solennement
ridicul. No veus que els meus
ja'm fan vell?

Arae. Oh! Per no envellir may.

Pic. Don! No sigui romàntica y
deixat de fontenar.

Arae. Com ho dich que tu ja no m'és-
trinas!

Pic. Tornem hi!! Per Deu no trinquis
fals penaments. Vols anar al
teatro aquesta nit? En Lola
m'ha ofert lo palco.

Arae. Que fan?

Pic. La senyora de las camelias,
o siga la Traviata en drama,

Arae. ^{italià} Ah! sí, sí. Vols que convidi

a' la Julia?

Pic. No hi ha cap inconvenient.
Envieli una esquela y podrà a-
companyar-nos ab en Carreras.

Arac. Vaig a escriure-li desseguida?

Pic. Com vulguis... pero no t'oblis-
tis. Fenni telefono y...

Arac. Just. Vaig a telefonar.

Pic. Don mentre tant, jo entro
al despoig.

Escena V.

Araceli!

Al teatro! Magnífica sorpresa!

¡D'averer la senyora de las camelias!

¡Quina ditx! No coneix l'obra que

que en ópera pero m'sembla que

porada en drama m'agradava molt

mes. Vaig a telefonar. Va al aparat.

Centro. Comunicació con el 332.

— Gràcies.

— Araceli!

— Vols venir al teatro aquesta nit?

- Femi un paleo.

Preganteli.

- Perque no?

- Que'n Carreras no pot? Digali
que fassi un esforç.

- Las entradas las pago en Ricardo.

- Esta be!

- Eh?

- Si.

- Be!

- Passarem a buscar vos a' dos quarts
de nou.

- Adios. Se retira de l'aparato.

Di huen que la companyia ita-
liana es de primissimo castello. Ja
ho veurem; di huen qu'ella fa una
Marganita Cantier d'una manera
preciosa. També ho veurem.

Aqueixas, aqueixas obras d'amor
y d'emoció son las que a mi m'agra-
dan.

Escena VI

Dita y Ricardo.

Pi: Araceli:

Ara: Que'?

Pi: Has telefonjat ja a l'Isolina?

Ara: Si:

Pi: I que t'ha contestat?

Ara: Que'm esperau.

Pi: Ho sento.

Ara: Perque'?

Pi: Precisament perque'm serai
cas impossible anar al teatro
aquesta nit.

Ara: Com?

Pi: He trobat una nota en lo
despatx ^{en la} que'm diu lo procura-
dor que avuy precisament hi
ha una junta sobre l'assumpte
Bardia y es urgent; de ma-
nera que...

Ara: I be?

Pi: Que'm es impossible excusa-
me com pots comprendre.

Ara: Tot per fugir del compromi.
Me ho has promés, y vull aver-
hi.

Pic. Filla, lo negoci es primer que tot.
No se' que deiste.

Arac. Pues jo hi veig.

Pic. Araceli sigas rebonable.

Arac. Que hi veig te dighi; ademes
ja tenim compromís ab los Ca-
rrener, y no es cosa de trescar-
lo així com així. Quin pa-
pe' faniam?

Pic. Ja ho veig. No debia ha-
verte dit res fins a' saber....

Arac. I avuy que tenim un polco!

Pic. De, no vull disgustarte. Al
anar a' la junta t'envio' l'ot-
peyuar a' buscar a' la Dolina.
Después jo vindré.

Arac. Fes lo que t' sembli: - T'ajó
de la junta no pot ser una excu-
sa d'última hora? Alu modo
decent d'excusarte?

Pic. Desde quant, Araceli deuptas
de la meua paraula?

Arac. Tot podria ser. Low tant dolent

Los homes!...

Ric. Gràcies pel concepte que t'he donat.

Arac. No diré que tu ho sigas; però a vegades un compromís olvida...

suposo que en la tal junta no hi haurà faldilles.

Ric. Que t'és tanta! Fe! aquí tens lo volant del procurador. li empenya. y ella no'l vol veure.

Arac. Fugí! si t'ho he dit de broma!

Ric. De veras?

Arac. De veras.

Ric. Escolta Araceli!

Arac. Digas.

Ric. Sab que t'he conegut perfectament; se que m'estimaràs tant com jo t'estimo; estich intimament convenent de la teua fidelitat; però no deixo sempre, per lo molt que t'he estimat, que si se t'presentés la ocasió de correr alguna misteriosa aventura, una ocasió de las que tant fàcils ^{presenten} ~~presenten~~ las novellas, a que tu

ets tant aficionada, y creyas que
podias correr la sense deshonra
y sense deshonrar-me, no havia
de venir la tentacio del diavol
ta exaltada fantasias.

Arae. Quina ocorrencia! Quiso pots
creures de mi? Tranquilisa't,
Ricardo, tranquilisa't y en prova
de que no mes que per tu viscu
te. li fa un peto!

Ric. Ocorrencia es?

Arae. Es clar que si.

Ric. Dons mica es una ocorrencia
que a pensar del teu pover jo la
crech molt possible.

Arae. Ja! ja! ja!

Ric. He'n ruis?

Arae. No ting de riure'men? Pero
no 'ngarlem mes perque acaba-
ria per enfadar-me y no tingga-
nas d'anar al teatro ab una
cava. Vaig a disposar alguna
cosa y luego a arreglar-me.

Ric. Fer lo que't sembli'.

Escena VI
Ricardo.

Ellanegato qui'es possible perquè
per fortuna ^{no} coneix encara los pa-
ranyes del mon. Pren la cura a
bronia y en cambi son tempera-
ment a mi'm preocupat bastant.
Ella encara es jo'e y guapa, es
casada y son tant los que van a
casa de com sembles y d'editon res-
ponsables en las personas d'homats
mexich! No tot jo fare' la prova
y procurare' curarla radicalment
de la perillosa malaltia que la
atormenta. Ignaci!

Escena VII.

Dit Ignaci.

Oy. Senyoret!

Ric. Escolta. Se que'ets discret y'm
mereixes tota la confiança. Rich

contar ab tu per un assumpte
bastant peliagut?

Dg. Senyors, ja ho sab. Estich com-
pletament a sa disposició. Que ting
de fer? Mani, y com un llamp.

Pic. Vos corre tanta pressa. Mes
tant ho sabràs. T'encanego sobre
tot la reserva perquè 's tracta d'u-
na cosa delicada.

Dg. Callaré com un mort.

Pic. Perfectament. Que ha dit lo pro-
curador de 'u Bardis?

Dg. Ho encarregat molt que sobre
tot no fes falta a la junta y
ha deixat un volant que ve
porat al seu pupitre.

Pic. L'he vist.

Dg. Ah! També m'ha dit que li di-
gués que procurés ser puntual
per poder acabar dejorn.

Pic. Està bé. Los dependents...

Dg. Han sortit tots a l'hora de
costum.

Mi. Corrent. Arribat a l'alcotona y encarrega un cotxe de lujos ab bon tronch y bonas librecs per dos quart de nou en punt.

Dg. Vayg corrents,

Mi. Dema recordat d'entrar a veure'm en lo despaig per rebre instruccions sobre l'assumpto de que t'he parlat.

Dg. Molt be!

Mi. Pots anar teu y torna aviat.

Dg. Sera servit.

Escena VIII.

Richard.

Estich resolt a fer la prova y un perso no obstant acudis a tal extrem; pero no exigens la tranquil·litat de casa. Se fiera en lo balco.

Oh! que veig? Magnifico casualitat! Me ve que ni de no ho.

Escena IX.

M y Araceli:

Araceli. Ja estich vestida. Que 't sembla

Piè. Monissime. Tant hermosa com
en lo dia que 't vaig conèixer;
tant seductora com en la nit
de bodas.

Araceli. Vamur. Dedica 'm una poesia.

Ingrat! Quant de temps sem
probar la lira en honor meu!

Piè. No sigas nena; que vols que 't
digni en vers que no t'haja
dit ja mil vegades no en
retòriques figuras sino practi-
cament? Qu'ets hermosa?
Mansa po sots y l'mirall t'ho
repeteix a cada instant.

Qu'ets ma vida, ma ilusió?
També 't consta.

Araceli. Però si es tant bonich tenir ho
escriu en vers!

Piè. Bah! bah! deipa 't de tonbe-
rias.

Araceli. Si es un caputxo ignorant.

Ric. No; lo que es realment, un solem-
ne romanticisme, una especie de mo-
nomania.

Arac. Monomania eh? Com que ja t'
soch indiferent, per ço'm teus ja
mitg olvidada.

Ric. Dona, no diguis aquestes coses. Vols
versos? No tindràs; jo t'ho prometo.

Arac. Com los de aquells temps?

Ric. De la manera que'ls vulgar.

Arac. Tant plens de flors y de mel?

Ric. Si tant.

Arac. Versant lo apassionament arreu
com aquells que guarda tan afa-
gnoso?

Ric. Si, dona, si; y basta versant tou-
terias perquè las aprenguis de me-
moría; pero sabs? Los escriure
sols per tu, per tu no més, lo que
vol dir que desd'ara t' prohibeixo
que ningú mes que tu los llegeixi.

Arac. Qui vols que'ls llegeixi mes que jo,
si seran meus y molt meus? Si a

ningu' mes que a' mi poden intere-
sar?

Pic. Per go meters. (Aquesta dona sem-
pre sera' una nena)

Arae. Da que segons dius, tan hermosa
m' trobar, avuy vas a' dedicar-me'n
un.

Pic. Si. I perque vegis si ting ganes
de complaure't, vaig a' compondre
l' dessequida.

Arae. De debò?

Pic. Com ho senti. Adieu mura mura
li fa un petó

Arae. Adieu mon trovador!

Escena X

Arae.

Pobre Ricardo! Quant injusta he sigut
ab ell moltes vegades! Se desfa' pera com-
plaure'm. ¡Pero, ho format tan formal!
¡Será lo costum de ^{vestir} ~~portar~~ toga lo que li
dona tanta gravedad y la practica forense
aquell posat tant serio? Ho m' pensava

quant me rondava, quant sentíe
 lo amor eran los llavis un florit
 jardí, que aquellas flors may no's
 marcivian, que aquella primavera
 senia eterna, y ay! m'enganyava!
 Paulatinament y sense advertirho,
 aquella primavera ho passat preuen-
 tantre l'istiu de la nostra vida y
 ab ell fugint las rosas y los violetas.
 Ay! Deu vulga que no arribi may
 la tardor!

Escena XI.
 Dita Ignasi.

Ignasi. Senyoreta!

Arae. Que hi ha Ignasi?

Ig. Estant enganxant la carretel-
 la y al moment sera aqui.

Arae. Esta be.

Ig. Despuer hi ha aquesta carta
 pe'l senyoret. li entrega.

Arae. Vinga. (Una carta pera'n Ricardo?)

Pots retirar-te
Dg. Molt bé dui. I ho fa

Escena XII.

Correspondencia a'n aquesta hora?
Vaig a llegir-la. No m'imprescindament lo so-
bre fixant-se en la firma.

Trinidad! Una prima de dona!
Ah infame! ¡Te' enredos! Veyam
lo que dui? Llegint.

"Amigo mio: No vaya V. por mi
casa esta noche porque tengo que sa-
lir. — Una causa ^{de última hora.} ~~imprescindente~~ impide
la entrevista. Mañana le aguardo
a las diez S. S. Trinidad de C."

Declamat. Esta' be! Con qué era aquei-
pa la junta a' que tenia d'assistir?
Infame! No podria anar ab mi al tea-
tro per correr al costat d'una altra
dona de la tal Trinidad? ¡Lo cos
m'ho deya! Homes, homes! Tots
son falsos!

Escena XIII.

Dita y Ricardo.

Ric. sortint ab un paper a la mà. Vaya; ja que
das complascuda. Aque tens los ver-
sos que tant desitjia.

Ara. Bueno. Dons mira't guardas la
teua celebre elucidació.

Ric. D'ara? A que ve?

Arae. Que te la guardis te torno a dir;
no'm fa cap falta.

Ric. Eh? Quin cambi es aquest?

Arae. Fals! Ingrat! Infame!

Ric. Vols explicarte? Vols dir-me que
'es això? Tu no estas bona! remenant
lo front.

Arae. No ho se' com estich; pero't re-
petixo que pots guardarte los fa-
mosos versos. No'ls vull.

Ric. Araceli!

Arae. No podias venir ab mi? Ja ho
vech. i Com que l'altre't espe-
raba? Infel!

Ric. Pero quin altre mi que vaber fre-
giti? Si't entench que'm pelin.

Ara. I encara negaràs?

Pic. Digas, parla. Que ting de negar?

Arae. Que tens una fulana que 'm
roba? Tu carinyo, al que jo, jo
unicament hi ting llegítim dret
m'entens?

Pic. No.

Ara. I t'atreixes a negar ho que
ting proves convincents que poden
confondre't?

Pic. Proves d'ús? Ningun, ningun
les tals proves.

Arae. Tant que t'estimo, nigra!

Pic. Mira Arae: no t'empenyis
en tornar-me boig ab las tevas
piimplenias. Aquest canbi. . . .

Arae. Sembla mentida que tinguis
tant descaradament!

Pic. Arae!

Arae. Que'?

Pic. Que també sembla mentida que
jo aguantí el sang freda tals in-
conveniencies.

Araç. Negarás que avuy tenias una cita?

Nic. Avuy? Ah! si, es veritat: una junta e' la que ting d'existir irremissiblement.

Araç. Irremissiblement eh? Donja no hi ha necessitat de que hi vagis. No hi fas cap falta perquè l'ancellet no estarà en lo niv.

Nic. Que'?

Araç. Que no hi estarà, home, que no hi estarà. Potre' te l'ha pegada! Jo! jo! ja! ¡Seria gracios!

Nic. Acabaras d'un cop ab tonllenquetge miteriós y sarcástich?
M'estas desesperant!

Araç. Donc voste' no te' cap querida?

Nic. ab dignitat. No.

Araç. I t'atreveixes a negar ho?

Nic. Ho juro per l'ànima dels meus pares.

Araç. Donc, o' ets un ateo o' en molt poch estimas la seva salvació.

Pic. en un arranch de desesperació
Per la salut dels meus fills, d'a-
quells trossos de mon cor als qui tant
entranhablement adoro.

Arae. Ricardo, basta. ¿Y aquesta carta?
¿Qué significa aquesta carta?
ensenyantli. Tu qu'ets curial, no la
pots colificar d'instrument de
consciència?

Pic. Una carta? Doncela.

Arae. He, y qu'ella't confundeixi.

Pic. fiesantre en la firma y esclatant á riure.
Ja! ja! ja! això si qu'és gro-
ciós! M'agrada'l quid pro quo!
Aqui tens lo qu'és lo ser curiosa?
Mes en lo peccat has trobat la
penitència.

Arae. Com?

Pic. Si es del procurador de'n Par-
dia! De'n Trinidad de la Cor-
tada! D'tu, veyent Trinidad,
a la firma, has invertit los se-
sos! ja! ja! ja!

Ara. És a' dir que no es d'una dona?

Ric. Ça! Quina dona sab escriure ab tant bona ortografia? És de'n Cortada que'm diu que s'ha sospes la junta. Fe compara la lletres ab lo volant que m'ha deixat aquesta tarda. Se'l tren de la butxaca y li dona. Compara les firmes, compàravela y tèn convencerás.

Ar. Perdo', Ricardo meu, perdo'! Són impresionable y molt atolondrada! No confesso.

Ric. Te perdono los impropers que m'has endossat en gracia al mal rato que has passat, gelosote!

Ar. Qui te celos es qu'estima y aixó be't comita.

Ric. Si, si, ja ho se'; ho he llegit moltes vegades. Vamós acaba d' arreglar-te que vasig a posar-me't frach.

Ara. Dintre de dos minuts estiche
llestà.

Psi. Ja trigarà una mica més, ¡Et
senyora!

Escena XIV.

Araceli:

Jesus! quina plumpa més grossa
he fet ab lo diantre del quid pro
quo! 'Aripó' es consequència del 'in-
convenient de gastar un home
~~no~~ nou de dona! Acabemnos
d'arreglar.

Va al focador adonante ab coquetaria y confor-
me i' indica.

Las flors! Ah ja ja! Aquestas
en lo pit. . . . Lo collaret. . . . Las
pulseras. . . . Ara la nube. Sols
me faltan los guants y l'abrích.
Ho. Encara ls polvos y esencia
en lo mocador. Ah. Ara l'última
ma. Acaba d'arreglar-se y i' mira en lo mirall
coquetonament. Encara soch guapa!

¡Encara podria fer conguitas.

Escena XV.

Dita y Ricardo d'etiqueta ab
lo pendurí al bras.

Pic. Da estas llista?

Arae. Si. Que t semblo?

Pic. Molt be!

Arae. Mira'm.

Pic. Ja t miro.

Arae. Ho porto tot ben posat?

Pic. Tot.

Arae. Estig elegant eh?

Pic. Molt. Tu sempre n'estas.

Arae. Gracias per la galanteria.

Ah escolta. D'avers?

Pic. Poca memoria tens. No't ve-
cordas que me t'has despre-
ciat? Li'he fet a'micas.

Arae. No ho creg.

Pic. No?

Arae. No.

Pic. En fi' sigat lo que vulga ja no
ni tens dret.

Arae. Sempre. Donec!

Pic. No.

Arae. Si; Ricardo!

Pic. En tornant si te l' mereixer.

Arae. Just: com si jo fos una mena à
la que's promet un bobo si fa
bondat.

Pic. Exactament.

Escena XVII.

Dits Ignasi.

Ig. Senyoret, lo cotxe espera se refusa.

Arae. Sents Ricardo?

Pic. Si: Los gemelos?...

Arae. Los aqui. Anem?

Pic. Anem.

Fidel acte primer.

Acte segon

L'armeria decoració.

Escena I

Quasi acabant de netejar.

Ja està neta la sala. Ara lo mo-
ble y lo balanci al costat. ho fa.

Què romàntica es la senyoreta!
Sempre llegint novel·las d'amor.
Sembla impossible que ja tinga un
nen de deu anys lo que al menys
suposa cent vuitinon mesos de
casada. Ficantse en los llibres del moble.

"Amores celebres". Aquest llibre deu
ser interesant. Fullejantlo. Andà! Ro-
men y Julieta! Oscar y Amanda
Pablo y Virginia! Antonio y Cleo-
patra! ^{novelas} Quins coras y coras
deurà portar lo tal llibre!

En fi, deixemlo; y si ompla de
pardalet lo cap de la senyora

pitjò per ella, veient un timbre
i Vaig! s'engoret! i Que voldrà el
amo? marxa per la esquerra.

Escena II.

Araçeli Trolina

pel fondo.

Ara. Dons te va agradar la Reiter?

Trol. Molt. Dui ab gran naturalitat
tot y obra lo meteix. Te dig
que soy partidaria decidida
de la escola italiana en lo teat
tro.

Ara. També so del teu paré. Es
que no te ves d'ecragerat; copia
fielment la vida real y jo crech
que, si fos possible pegarse un tiro
clavarse un punyal o beure's un
veneno impunement, fins aijò
farian aquells artistes. Vos vea
tar ab quina passió's petonejavan
quant la acció ho requeria? Ab
quina passió, ab quina natura

L'etat digne la Reiter aquell "cap
 dona" s'ha estimat com jo s'estrino?
 Allo' ja no podia ser mes ben dit ni
 mes fidelment interpretat en lo
 meu concepte. Ab quina expressio
 demostraba aquella Margarita Gau-
 tier lo que sentia!

Sol. Segurament que tu en aquells
 moments haurias donat qualsevol
 cosa pero ser una altra Margari-
 ta Gautier!

Ar. No ho nego puer que ho endevi-
 nar.

Sol. Donchs mira; a mi mes qu'aixó
 tant trivial m'entusiasmaba lo sopá
 que feyan perque ab l'ausili dels ten-
 tes vegi que manducavan de veras
 y bons plats per cert. ¡O condony,
 davan las botellas de champany!
 S'enten, si no eran gascosas.

Ar. Ah no; tractantse d'una com-
 panyia italiana, era segurament
 champany llegal. La hoveu dit

que 'ls italians en escena souren
lita per excelencia. I sobre tot,
i com que no pagan ells sino la
empresa!

Not. Que per supuerto es lo mellor.

Ar. Lo gasto del sopá dels artistas
ja entra en lo presupost de l'obra.

Not. Naturalmente

Ar. O arjui deu ser com se compreni;
los actors no 'n tenen la culpa de
que al autor se li hagi acudit inter-
calar en la produccio un diná.

Not. Fuint ademés la inapreciable ve-
tatja de part dels intererats, que se
salvien lo sopá a casa seva o a la
fonda y sempre es una ganga.
Sols que la llástima es que del be-
nefici ne quedin escluits los par-
tiquins que son los que cobren menos
y per lo tant los que mes no rece-
sitarian.

Ar. Dons a mi lo que m'va interessar
mes, va ser l'amor de aquella dona

¡ Qui pogues ser un altre Margari-
rita!

Hol. ¿ Ara? ¿ Que t'he promesa?

Ar. Dich lo que sento.

Hol. Pero no veus que tot allo és pura
imaginació del autor, del gran
Dumas?

Ar. Pero esta tant ben presentat! A-
demés, que en algo real se funda
l'argument. Obras així, tenen
sempre per base quelcom de veritat.

Hol. Que 's los poetas, los autors, no
tenen ~~cap~~ ^{enginy} per a crear? No'ls fa-
sis tant poch favor. Ahont estaria'l geni?

Ar. Formaries a veure'sta de nou?

Hol. No't dich que no, si bé'm va fer
sofria bastant. O com no desitjo,
ni somiar-ho, lo copiar-la...

Ar. Donc a mi no'm per a gens ni
mica lo haver-hi anat.

Hol. Oh! En quant a això tampoch.
Nos agrada be'n en estíem la galan-
teria que varem tenir convida'thos,

y per go he vingut a donarvos
las gracias.

Ara. Fug el aquí! Si no val la pena
Vaig creure que't vindria be gra-
ciar la nit ab nosaltres y res me-

Not. D'el teu marit?

Ara. Ouyodissim ab los seus negocis
y ab una quiebra que te entre
mans. Si sabesses quina pla-
ya vaig fer? Figurat que't
eniat va portar una esquela
del procurador que te't mal-
quist de dirse Trinidad. Jo la
vaig rebre, la vaig obrir, y
vaig caurer en lo llas present
al bon senyor per alguna mar-
colfa. Com delli, donava
una cita, figura't la bonica
escena qu' aqui passaria.

Not. Es graciós.

Ara. Pero tu creus que'n Ricard
no te cap trifulga?

Not. Que ha de tenir? N'estima molt

Ara. Es que tu'ls tens per virtuosí?

Bot. Si; y encara que no ho fos, la dona no deiu may d'uptar del seu marit no tenint motius molt poderosos per fer ho. Les apariències enganyan molt sovint, y la felicitat domèstica aviat esta perduda. I que lleges per aqui?

Ara. Los amores cèlebres.

Bot. Sempre romàntica! Vols creuer un d'ami?

Ara. Digas.

Bot. Tria't d'aquestes lectures.

Ara. Si son tant bonicas!

Bot. Tot lo que vulgas, pero n'hi han de mellors y... disposa de tu' que tens temps per llegir. A mi, no me'n queda per res.

Ara. Com los criats ho fan tot!

Bot. I tu' no'ls vigitas?

Ara. Ja hi ting entera confiança.

Bot. (Mal camiporta.) Adeu amiga meua.

Ar. Sempre vas de pressa.

Not. Sempre, noya. Vaig a fer compres.

Ar. Que vas a comprar?

Not. Quatre frioleras que m'han faltat.

Si m'queda temps pujaré a em-
nyar telos.

Ar. Mira que t'espero.

Not. No t'ho prometo.

Ar. Ving a'acompanyarte.

Not. No t'moles tis.

Ar. Molestarme? De cap manera
Surtan pel fondo.

Escena III.

Picardo Ignasi per la esquena

Pic. Quedas enterat eh?

Ig. Si senyor.

Pic. Sobre tot m'importa que podries
comprometre'm.

Ig. Perdi cuidado, senyor et.

Pic. Se tracta d'un amic íntim
al qui desitjo servir; tu, per

La teua part, si cumples bé,
guanyaràs alguna propina.

Que ningú te de saber res eh?

Per mi, no's perdra'.

Dic. Si la senyoreta t'pregunta alguna
cosa, que no sabs res. Tal esta conigna.

Dg. He sigut soldat y estich avesat a'
cumplicitas y a' guardar lo secret
del sant y senya.

Dic. Aixís deus ferho en aquesta
ocasio'. Pots anar a' lo que t'he
dit.

Dg. Vol res mes?

Dic. Per ara no; ah! te agu'tens di-
ners perquè deuras adelantar al-
guna cosa. Lo recibo ja sabs
a' nom de qui.

Dg. Si senyor.

Dic. De lo demés jo me'n encarre-
go. Ver.

Dg. Esta' molt bé!

Escena IV.

Ricardo.

Es preci' donar lo cop. L'ama-
laltia es grave, y per lo tant
conve' un remey heroiq. A
veure si 'l similia similibus
obra aqui 'l gran miracle.

Se senta, tren un puro y l'encen.
Vetaqui' lo qu' es la vida y totas
sas il·lusions! Fum y res mes.

Escena V
Dit y Araceli:

Arac. Tu aqui Ricardo? Me pensaba
qu' eras fora!

Ric. Donchs t'has enganyat. Aquí
m'heu estariat ab las espirals
del fum del cigarro reflexionant
sobre las il·lusions de la vida.

Arac. Avuy no surts?

Ric. Si vols que t' diga la veritat
ting presca, y preferisco que
darme al costat de la costella.
Que't sap greu?

Ara. Saber-me q'heu? May. Pero ho estranyo. Que t'ha donat car-bassa l'altra?

Pic. Junia l'altra? Et molt fonda Araçeli. ¿No sabs que jo no nee-ssito altre amor ~~amor~~ que'l teu? Que tu ets l'àngel de la família y la fada dels meus enorns?

Ara. De veras?

Pic. Ho juro. Cada dia t' trovo mes hermosa.

Ara. Vols que tornem en aquell pa-ssats temps?

Pic. Junis temps?

Ara. Ver. Los de promesos! En a-quells ditxosos dias en que plens de foch y d'amor sosteniam encan-tadoras conversas; en aquells temps en que nostras miradas y nostras sonrisas se confoniam en una sola y en que nostra existencia corria placentera, vaporosa per un in-mens verger sense brolla ~~et~~ sense epi-

nas y sense porviró, adosserat
per lo cel mes pur cual trasparen-
cia no alterava ni'l mes petit
ni volent ni lo mes tenue boi-
rnia.

Pic. Ay! ay! ay! quanta poesia! No
veus qu'estas demanant imposs-
bles?

Ara. Impossibles dui? Si acas per
tu, que no per mi, o jo m'enga-
nyo molt.

Pic. Si, donassi, t'enganyas. Lo que
demanas es impossible pera'ls dos
y es preci de que te'n convencis.
Los temps passats no formen per
que no podien formar, per que han
passat a la eternitat, y son mellor
encant estiba precisament en los
records que'n deixan.

Ara. Vaya femme l'amor! A veure
si encara te'n recordas! Si'n
sols tant com llavoras.

Pic. Araceli! (Aquesta dona's foca!)

Arae. Jugrat!

Buc. Deixa, deixa!

Arae. D'això que'm deyas que la
fere passió no minvarà may!
Perjur!

Buc. Vamós, dona: deixa't ya de
pimpleras. Fers potic necessitat
de que encara t'encamoni? Si
qu'estem frescos! Ligar, per deu,
una mica men formal. Tu no
deuria's haver-te casat, Araeli;
tu haurias de viure en relacions
eternes y aixís haurias lograt
fou bell ideal no cambiant
per tu la poesia del amor de
promesos per la prosa del ma-
trimoni.

Arae. No, si tu no m'entens; jo pre-
cisament no preteng tornar als
dors del prometatge sino als feli-
sos de la lluna de mel.

Buc. Ah ja! Pretens fer lo ridicul
devant dels nostres fills, devant

de nostres criats, devant de nos-
tres amichs, devant de la societat
entera. - ¿Necessitas que t'adigui ara
sultana, huri, cabells de seda,
dents de marfil, veu de roinyol
etc. etc y hasta las mil etreteras
per ser felis, per ser l'anima de
la meua anima y l'encant de
la meua vida? Necessitas que t'
digui tot allo' pera convencer't
de que per mi ets la donames
hermora del mon? Necessitas
sentirte dir sultana pera saber
que a' casa meua no ets la sulta-
na sino la reina, la emperatriu
absoluta que pots fer y desfer
a' vida de ton gust y quals
manaments son lley que ningú
s'atreveix a' trencar, o' es que
preferixes per una estranya a-
lucinació la vaporosa ficció a'
la corporea realitat?

Arae - Oh! no ho se' lo que preferi-

po; sols se que necessito amor,
molt amor perquè n'estic a se-
clegada. No t'recordas d'aquells
versos?

"Amor, esencia de Dios
sazo que ata y no fatiga
y á un angel y un hombre liga
y de un angel hace dos?"

Pic. Sí, tu sempre ablo romanticis-
me. L'última que no va peis
a la edat mitja y filla d'un
senyor feudal! Tu dius que
necessitas amor y ho crech; pero
lo que necessitas també es llevar
al foc las novelas que tant t'en-
fusiasman omplinté lo cap
de pardals.

Ara. Ricardo, que jo no soch lo que
tu dius.

Pic. Pero romantica sí; y no pots
negar ho. A tu t'agradaria ser
Altra Cristina de Suecia per
correr aventuras amorosas. No t'

dich una Margarida de Borgonya,
perque' ets un angel, y no
hivdras valor per cebar te ab
los que's despendin agafar en
ton parany.

Arac. Qui son aquestas bonas reyno-
ras?

Pic. Veus? Aquí ho tens. Donaras
raho' de mil novelas ab tots los
ets y ists y en cambi desconeixes
enterament la historia.

Arac. Escolta hi. Y la poesia?

Pic. La hivdras, y formalment
te'n prometo mes d'una.

Ara. Es que me la deus.

Pic. No't dich que te la donare'
Ja sots que jo may falto a' la
paraula.

Arac. Espero doncs que'm unyplirás
la que acobas de dar-me.

Pic. Duptos?

Arac. No dupto.

Pic. Me retiro.

Ara. Fe'n vas?

Pic. A ne'l despaig. No se si luego
 tindrè de sortir. Per de prompte
 ting de trevallar una mica; ting
 de fer precisament un escrit per
 demò a primera hora que deu
 presentarse al jutjat. Vaya, a-
 deu, y llegerò molt, pero molt.
 Aden colometa meua.

Ara. Aden purpollo.

Escena VI

Ara celi:

Què serà que tot hom me dui lo
 meteis? que tots me tenen per ro-
 màntica? Es que no'm compreen.
 Es que no saben llegir lo que passa
 en mon interior. Què trist es lo
 no ser compresa! Si serè per des-
 ditpa un ser excepcional sobre la
 terra?

Escena VII

Dita Nolina, ab un farcell.

Isol. Aquí 'm fem ja de tornada.

Arae. D'quests comprats?

Isol. Quatre fruslerias; un vestidet
per las reues y un regalet per
ell. Com dema' es lo seu sant!

Arae. A veurer, a veurer, que li regalas?

Isol. Filla, cosas d'utilitat. Si fey
falta una corbata y li he compra
da. La qüestió está en que veigique'n
recordo d'ell! Des mes agrabit!
La portara' mes cofoy que si' este
plena de brillants. Ademe's
tot surt de casa!

Arae. D'son felissos?

Isol. Molt.

Arae. Fe' para' molts minors!

Isol. Los indispensables. No veus
que ja son vells?

Arae. Vells dies?

Isol. Si, filla, si; femins veus ja
erescuts y mol que'ns peni ja'm
pinta algun cabell blanc. A la
nostra edat, una mirada ca-

ringora, una frase tendre no
valen tot.

Ara. Vos acontenteu ab tant poca cosa?

Tot. Es clar que si.

Ara. L'avor veig ~~clar~~ que discrepo
molt dels demés.

Tot. Es que tu sempre seràs nena.

Ara. Gràcies pel favor, amiga.

Tot. He parlo així per la nostra
amistat. A una altra no li
diria. ¿que t'sembla la corbata?

Ara. Esta bé. (Molt curri.)

Tot. Ara me'n vaig. He pujat no
mes perquè t'ho havia promés.

Adieu.

Ara. Adieu, va à acompanyar-la

Tot. Vos t'he mogut.

Ara. Vos faltava mes!

Tot. Que no ho consento dich.

Loch de casa.

Ara. Vos hi fa res.

Tot. He dich que no ho permeto

Adieu.

Arac. Adm. Un petonet als guets
Hol. De part teva.

Escena VIII.
Araceli.

Aquesta també vol per la mestra
i Si estara' entera ab en Ricardo
per remonejar-me? Perque te unas
teorias iguals y com tretas d'un
meteris motllo. Mira pel balco.

Hola! Lo pis d'aquí'l devant
esta' ~~ja~~ llogat! Quins vehims
findrem? Si tornara a venir un
vella tant safanera com ^{la passada!} ~~la~~ altra!
Seria bonic. Se'n va pe'l fondo.

Escena IX.
Ricardo Ignasi.

Dg. Si senyor: tot arreglat com
voste desitjava. Aquí esta'l
recibo y'l cambi.

Ric. Perfectament. Cuidado en dir

ves a' la senyoreta.

Dg. Passi enclado.

Pic. He perque fums. li dona diners.

Dg. Gracias.

Pic. Ara, al teu puer to.

Dg. Molt be. Surt.

Escena X,

Ricardo, aviat Araceli:

Pic. Ting pres lo determini y dechi
portarlo a' cap. i' Aport sera' la
meva dona?

Arac. Ricardo?

Pic. ~~Ara~~ ^{Very be.} i' buscava.

Arac. Si? Donchs aqui'm tens.

Pic. Vaig a' sortir.

Arac. Tant tant?

Pic. A la forca.

Arac. Formarai aviat?

Pic. No ho se'; potre' no: de tots mo-
dos aquest vespre sortiréu.

Arac. Si? Contenta

Pic. No! A nous en tot lo dia de casa
y espreu que fari exercici.

Ara. Aquina vols sopar?

Pic. Ja he dit a l' Ignasi que l' fa
si teni llet a la nou. Diga
ho també a la cuinera.

Arae. Esta molt be. Ah! que't recor-
di de la teua senyora y emi-
dado ab una vellejada! T'a-
companyo fins a la porta.

Pic. Ah molt gust. Aneu don.

Escena XI.

La escena queda un moment sola tornant
a poch Araeli.

Jaig a' sortir al balco' per dir-
li de nou adieu. Obra y surt. Ja no'
s veu! Pues no ha caminat poch!
Be podia esperarre siquera per
salvarme! En fi ja es fora.

Ara podré dedicar una estona a
la lectura... dich: mis vé al

quina importuna visita a des-
 forbar-me! Se senta en una marquese-
 ta y agafa un llibre del moble.

Seguiré Romeo y Julieta. Llegim
 moment de pausa. - declama. Això es su-
 blim! ¡Quanta passió! quant amor!
 Y sobre tot quantes peripeccias!
 Torna a llegir y luego a declamar.

Això subleua! Que'ells tingan
 de ser víctimas de las rivalitats
 dels Montescos y Capuletos!

De non llegir y i'axuga'ls ulls.

Que sentimental qu'és això!

Deixa's caure'l llibre a la falda apoyantse en
 la marquese'ta; mira involuntariament al balcó.

Calle! L'estadant el 'aqui' l de-
 vant me mira! Bon morro! Mo-
 rro, barba negra y militar! Y
 ab quina insistencia'm ficsa la
 vista! Seguiu, seguim llegint!

ho fa donant d'entant en tant una mirada al balcó.

Declama. ¡Quina obstinació la dels tals vells!

¡Què hi tenen que'veuren los pobres ab los

odi dels seus avis! Torna à mirar al balco.

Dati ab lo militar! Puer no serà
poch d'investit tenir sempre centinella
de vista! Aquet tyro m'privarà de
llegir aquí! ~~Fixaré las cortinetas~~ ~~hoj~~

¿Es guapo! ¡Ay que atrevit! Puer
no'm fa cocor! ~~Fixaré las cortinetas~~ ^{astor}
y que se'n vagi al diantre. Ho fa.

En Ricardo m'ha dit que volia
sortir aquest vespre y li contaré lo que
passa; pero y si s'ho pren a mal?
A veure si encara hi es? No: gra-
cias a 'Deu ja puch mirar. — ¡Que
feras Araceli? Diras a'n'ell... Si'n
dech dirli. Pero, fins a'quí que?
Ell no m'ha ofès per estar una mi-
ca galant ab mi: vidant. Ignari.

Ign. dintre Senyoreta!

Ara. Escolti.

¿¿. Vais desseguida.

Ar. Poté per ell sabré... perque li
criats...

Escena XII.

Araceli Ignasi:

Ign. Senyoreta, ...

Ara. Digueu Ignasi: Voste sab qui son los estadauts que han vengut de nou aquí al devant?

Ign. No, senyoreta. Vos m'hi heu ficat.

Ara. Procura enterar-se'n. Me sembla que serà una casa de disperas.

Ign. Vos li sabria dir.

Ara. Pues se'n entera com li he dit. Per la portera li serà facil perquè a las porteras les ^{hi} agrada entrar a naves... perquè sempre es bo saber quina clau de gent se te a la vora. En un carrer tant estret com aquest y un balcó tant frente per frente...

Ign. Se farà tal com voste desitja

Ara. Lo sopa'?

Ign. Estarà a l'hora que ha marcat lo senyoret.

Ara. Pot retirar-se.

29. Ab lo seu permís senyoreta

Escena XIII.

Araceli.

A veure si pel eniat logro sabem
lo que'm convé; se'm presenta la oc-
sió de correr una aventura. De tot
fer ho? i Perque no? Procurant com
s'enten salvar l'honra del marit!..
M'agradaria tenir ara qui'm fes l'a-
mor!

Escena XIV.

Dita y Ricardo.

Ric. Ha estich de tornada

Arac. Me'n alegro.

Ric. Si eh?

Arac. Con qui sortirieu?

Ric. I ho he promés y paraules pa-
raules.

Arac. Ting de dirte una cosa.

Ric. Digar.

Ara. No; te la contaré tot passejant.

Pic. Es d'interesi?

Ara. Molt.

Pic. Molt?

Ara. Es be in ho penso; pero com t'ei,
per tenir mes talent, apreciás
las cosas de distinta manera.

Pic. Da veurem donchs.

Ara. Si; ja ho veurem.

Fi del acte segon

Acte Tercer.

La meteria decoració

Escena I

Araçeli obrint lo balcó y mirant à terra

¡ Es particular lo que succeyerá! Cada dia lo van en lo balcó y ab ell lo bitlet de reglament. Si sera' l' sol militar lo meu angel tendador? ¡ Lo mes estrany es que quant mes carinyoi y afable se m' mostra, trovo mes fret à me'n b' cardo. Perque sera'? Sera' pothe' una apreusió meua? Recullo' l' ram. Si at' gú' m' veya! Si m' sorprendessen, quina vergonya! Metira depra lo ram y l' inspecciona. - M! la esquila no hi falta. De segu' que sera' apassionada com tota!

La desdon y llegeix - " Hermiosa luz de mis ojos" - Aixó es copia del Tenorio! - Vida de mi vida y aliento de mi aliento! La quisero a' N. con delirio y no puedo

ya vivir mas tiempo en la cruel
 incertidumbre que me aflige. Deseo
 ser correspondido; deseo oír de sus
 preciosos labios una palabra, una,
 una sola palabra de amor. Mu te
 amo como ninguna mujer te ha
 amado" del modo que solo tú, digo
 que solo V. debe saberlo pronunciar.
 Si V. se muestra tan esquiva que
 me lo niegue, todo habrá concluido
 para mí: ¿que apego podré tener a
 la tierra si en ella una hermosa me
 cierra el cielo? - Una detonación pe-
 rira sus oídos, y al mismo tiempo un
 cadáver bajará a la tumba. Será el mio,
 mujer de mis encantos: Si, Araceli,
 será el de este su amante, su adorador,
 su esclavo que exhalará el postrer sus-
 piro bendiciéndola y pronunciando su
 nombre - Arturo.

Declamat. Jesús qui'n modo d' escriu-
 ver! Si fos vritat lo que'm diu? Ah!
 Sento un no sé que aqui! Me sembla

que torno a' nos primers anys y
sento venerar nos primers amors
y mas bellas il·lusions de vida.
De'merit ser correspon' un carinyo
tan tendre!... Mes faltar e' en
Ricardo? Deshonrarlo?; En tant
ho! Araceli, Araceli, que tens de
fer? No ho se'. — Lo cor me bat
ab força com si volgués sortir del
estret lloch que lo emperona y
en mon cervell s'aplegan mil idees
que hi bulen, que'l torturan, que
lo enloqueixen.

Deu meu! Deu meu! Fugau
pietat de mi! Guardem la carta. Deu
ria cremarla, pero no m'atreveixo.
La guardare'... ahont? Aquí, aquí
junta ab mon cor. No feu y s'amen.

Escena II

Dita Ricardo.

Ric. Araceli!

Arc. (Ah! en Ricardo!) Què? Què vols?

(Si haurà vist alguna cosa!) Si
m'haurà estat espitant!)

Ric. Que't passa?

Ara. Res.

Ric. Res?

Ara. Te diré que no.

Ric. No fingeris, Araceli; a'thi't
passa alguna cosa extraordinària.
Estas emocionada, convulsa...

Ara. Ho? No... t'enganyas Ricardo.

Ric. Araceli, vas fe bé en no dedicar-
te al teatre perquè haurias sigut
una mala actriu. Te repetixo
que a'thi't passa alguna cosa; vols
negar ho, vols fingir, y'l teu sem-
blant te ven.

Ara. Aquest llibre que'm te afectada.

Ric. L'avors, despat d'obras d'aques-
ta mena y llegera, si tant t'agra-
da la lectura, la Perfecta casada
o' la Mujer de Severo Catalina.
En ellas hi trovaras sanas doctri-
nas que no't trastocaran lo cap

y en cambi l'educaràn lo cor. Però,
no es lo llibre lo que causa ton mal
estar, per mes que no vulgas confe-
sars'ho.

Ara. Ricardo, per amor de Deu!

Pie. Ah! Ho endevino?

Ara. Donchs si: Ho endevinas. A tu
no't dech negar res. ; Soch molt
desgraciada!

Pie. Desgraciada d'uir? Perque?

Ara. Si Ricardo, molt. Perque estimant
ab deliri no'm veig corresposta com
jo voldria; perque estimant y te-
nint fany y set d'amor, trovo ca-
da dia mes desviat, cada dia mes
fret ab home ~~al~~ que m'
jurava un carinyo etern y sense
limit. Ah Ricardo! Lo foc de
ton amor se va apagant, y lo que
avans era flama ardenta, avuy
apenas son febres cendras!

Pie. Quant jo dich qu'estes quilla-
da!

Arac. Aquestes son totes las cançons
d'algun temps a'n aquesta part.
No estranyo que hi haja dones
que busquin a' fora lo que a' casa
no trovan.

Pic. Com no estranyo tampoch que hi
haja homes que fassin lo mateix.
Y de seguir curpi, me sembla que
agui aviat cada qual anirà pel
seu cantó, perquè ets insoportable.

Arac. Si jo ho se, jo ho soch tot. Infeli!
Y luego no voldràs que digui que
soch molt desgraciada!

Pic. Ja ho crech! Com que tu t'in-
ventas la desgracia!

Ara. Com cambian los temps! Qui n'ho
havia de dir! plura.

Pic. Lagrimetas ara? Pues, filla,
no estich per veurer llàgrimas
sense solta. Adios.

Ara. Te'n vas?

Pic. Si, me'n vaig.

Arac. Espera't, no, no ho faris!

Sip
Pac. Ho, perquè començo a' violentar
y avans la cosa no acaba mal, que
segurament hi acabaria, prefereixo
veure.....

Arac. Ricardo, Ricardo!

Pac. Vaya adieu. Vult bruscament.

Escena III.

Araceli.

Ingrat! Per primera vegada ma
pa sense ferme lo petó. Sense no
siguera volguerme escoltar! Si sor
pitava!... si sabia!... Vaig fer mal
no confessantli tot al primer dia,
pero no vaig tenir valor. — Mes que
soch fosta! Tu ell se refreda? Me
refredare' també jo y estarem en
pau quedant venjada. Felisment
se'm presenta una magnifica oca
sio. L'Arturo 'm brinda ab son a
mor, li accepto, y susti lo que vulga
Me sento ferida en mon amor propi
y donchs que arpi ho vol, que pa-

qui en Ricardo mon despit ja
 que al cap y l'últim es ell qui
 l'ha provocat. — Arturo, desde a-
 vuy tindras correspondencia.

Escena IV
 Dita Ignasi.

Ign. Senyoreta! Lo senyor ha tot-
 tit dient que no se l'espera d'uiar.

Ara. Bita' bé! (Aigo' faltava pera om-
 plir la mesura!) Escolti Igna-
 si: Se va enterar de lo que li
 vaig dir?

Ign. De què senyoreta? No recordo...

Ara. ~~Ah! si senyora. Dispensi l'oblit.~~

Ara. De qui eravlos veheus d'aquí
 al devant.

Ign. Ah! si senyora: Dispensi l'oblit.
 Un jove comandant d'vinguys
 ab lo seu assistent.

Ara. Vui tot sol?

Ign. Sol ab l'assistent, senyoreta.

Ara. Don lo senyoret no ve a'
dinar?

Ign. Cinsí ho ha dit.

Ara. Molt be. Hequi los pòls d'a-
qui' entretant Ignasi. (Me
la pagarà')

Escena V.

Ignasi.

Quina savanaia no a' armarre a-
qui! Sero' de padre y muy señor mio.
Ho sento que passui disgustos perque
ls apreio molt. ¡D'eu no, si he
vist veixer al que avuy es lo meu
amo! L'he portat de la maneta,
l'he acompanyat a' estudi, l'he
vist creixe y formar-se, l'he vist
casar-se y prosperar! Si'l seu po-
bre pare viquer, que content qu'
'estaria! Per go no te'l senyoret se-
creti per mi, perque sab que no só
lo seu eniat sino lo seu amic y

gens d'apte són mellores amics.

É com estima a la senyora y
aquesta com l'estima a ell!

É no obstant, d'algun temps en
aquesta part no són disposos; jo
ho coneix y tot pel romanticisme
d'ella. Qui lo senyoret que a
questa situació acabarà aviat y
bé; Que Déu ho faci!

Bueno, ja està. Ara Ignasi, al
feu puesto, que per cert no es en
aquesta sala. Se'n va.

Escena VI.

Araceli

vestint una bata elegantíssima

En Ricardo m'ha triat lo
quant, lo recullo; m'ha dit que
aviat cada qual anirà pel seu
cantó. De que ho vol, siga.

Lo Arturo s'està al balcó i que
bé! Jo no sé lo que sento per a

quest home. Me fascina; m'a-
trau com l'iman atrau al acer
y l'estimo, l'estimo molt, tant
com a'ne'u Ricardo! — O l'amor
quita la consciència, o l'remordi-
ment es una paraula vana per-
que jo no'l sento. Jo estig satis-
feta de la meua obra. Sers' pot-
se' que'l despit m'ofega tot sen-
timent? Perque' jo estimo a l'Ar-
turo, y estimantlo no'm sento
des'honrar-me. Se senta a la vora del balcó.
Que elegant! que guapo y que fi!
; i que belicau l'uniforme!
M'envia lo petó de costum!
Los que ~~Arturo~~ Ricardo'm re-
ga, ell me'ls ofereix. Perdo los
del mant, trovo los del ayuant.

fa una graciosa mimica com contentant a una
galanteria. Andá! me'n envia un
altre! Fe! Nivant hi m'espeta.

M'envia una carta! Da a ti-
varta! Ay! quin compromi! Pi

caigues al carrer! No! no
 fent senyas Si algu' se'n enterés!..
 Jo tremolo, se sent lo soroll d'un objecte
 que cau al balcó.

¡Y l'ha tirada! Oh! dech' recu-
 llir-la! Ma ^{repria} ~~tra~~ un altre petó
 y's retira! ¡Deu meu! Deu meu!
 Tant que jo desitjava tenir aven-
 turas, sens dupte l'diabl me'n
 proporciona una. He desitjat
 ser heroina de novela y al pre-
 sentarse'm la ocasió'm trovo a-
 turdida y desfalleixo. Veyám
 lo que'm diu en la carta?

Obre lo balcó y recull de terra una
 capseta de cartó fent lo que indica
 lo parlament.

Una capseta! A veurer? Ah!
 lo carta! Pero no va sola! Quin
 estuig! Ah! quin avell tan pre-
 cios! No'n te un de tant bó cap de
 las mevas amigas. Pero, com puch
 lluir aquesta joya? ¡Qué'm dividia

en Ricardo al verterla? Voler
saber, com es natural, d'hont ha
sortit, y . . . quina escusa podria
donarli? Podria dirli que es la pro-
va d'una infidelitat? Ay! lo con-
convulsiu me bat y'l cap se'mi pert.

Deu llegir la carta? Sento que
las forzas m'abandonan y no m'atreve
yo. Pero que? Seré covarda? Valor

Dedonla la carta y llegire.

"Hermosissima Anaceli; por una
entrevista, una sola entrevista con V.
daria toda mi vida. - Seré yo tan feliz
y V. tan galante que me la conceda?
Nada debe V. temer de mi, niña de mis
ojos. Soy caballero y se respetar a una
dama y mas, siendo esta el angel de
mis amores, la mujer de mis ensueños.
En noche la espero en mi casa a las nue-
ve. - Concédame V. lo que pido, y seré
el mas feliz de los mortales. Si corres-
pondiendo a mi pasión, que es pura
cual el memo de la inocencia, accede

V. a mis ruegos, indíqueme lo ostentando en su pecho unos claveles encarnados. Rogándola se sirva aceptar el pequeño regalo adjunto, queda siempre suyo este infeliz que ha cogido V. en las redes de sus gracias, y que ansia estrecharla entre sus brazos y decirle mil veces te quiero, Arturo." - Declamat. - ¡Quin modo mes elogié d'escrivirer! Aquesta carta'm recorda las que'm dirigia en Ricardo quant evam promesas. També'tenián un distil aipis. Si's comparan aquellas paraulas tan melosas ab las que avuy me gasta, quina diferéncia, Senyor! Ricardo, ja que tu ho vols, si'ga. Avuy mon pit s'adornará ab los clavells tant desifjats per l' Arturo y surti lo que surti.

Va à sortir per la porta del fondo y allí's topa ab Ricardo, exclamant.
 Ah! (Ell aquí!)

Escena VII.

Araceli Ricardo

Arac. Ja has format al ultim?

Ric. No m'esperavas?

Arac. No per cert. Com'has dit a't
Ignasi que no ~~esperem~~ ^{podria} a di-
nar!

Ric. Donchs ja ho veus; a' pensar de tot
aqui'm tens; Que't sab greu?

Arac. Saber-me greu? Perque'?

Ric. Que se' jo! Podria haber format
los teus plans que ma presencia
pot desbaratar.

Arac. (Parla com si sapigués alguna
cosa!) Quins plans vols que tinga
format Ricardo? (Quin martiri!)

Ric. Es la dona un enigma tant difi-
cil de comprendre!

Arac. Yes l'home un geroglific tant
difícil de descifrar!

Ric. Digas tu. A que ve tanta elegan-
cia? Es avuy dia de rebre?

Ara. No soch libre de vestime com
m'acomodi? Hasta ab anjo' vol,
ficarte?

Pic. Si, si, fens raho'; molt libre.

Ara. Pensava! (Vaig a encarregar los
clavells) Ab lo permis' de vosté,
senyor marit, me retiro. Fug
feina alla' dintre.

Pic. Vosté' es molt libre senyora;
pero dich advertiti que sembla
que hi ha en lo cel nuols molt
negres y ay! si la tempestat a-
rriba a estallar!

Ara. ^{Per previsio'}
~~Arro~~ compris un bon' pubar-
quero. Adios. Se'n va.

Escena VIII.

Picardo

Sembla impossible tal cambi
y tanta insolencia que no es natural
en ella! La tempestat realment ex-
sisteix; mes afortunadament no
amenassa a nostra familia; la tem-

gestat se desentolla imponent
en lo cervell d'essa infelís alucina
da, víctima de violentas passions
y Dew fan' que, aixís com las mate
rials serveixen pera purificar la
atmosfera, la que ara sembla que
presenti; serveixi pera desparli sa
lo cap per sempre vidant. Ignasi.
Ell sera mon auxiliat; m'estima
tant! Ell no es criat; es de família.

Escena IX.
Dia Ignasi

Ignasi. Senyoret!

Nic. Escolta. Està tot preparat?

Dgn. Si, senyor.

Nic. Que fa aresta senyora?

Dg. Al sortir d'aquí, agitada, con
vulsa, nerviosa m'ha encarre
gat que tornés a comprarli un
pou de clavells vermells y s'ha
ficat al dormitori de vostés sen

Tantre en un sillo' y arrencant
a' plorar.

Mi. (¡Desgraciada!) Ver, Ignasi; ver.
Compleix son encasrech; ja sab
que aqui casa la seva voluntat
es llei.

Dg. Vay desseguida, senyoret.

Escena X.

Picardo.

Plora, plora, que las llágrimas
son lo bálsem de l'ánima.
Fes frente a' la tempestat que
has provocat y estremeixte al
veure lo llamp y al sentir
retumbar lo tro. Tem lo que
desitjaves. ¡Pots estar contenta!
Jo supreixo per lo molt que la
estimo, y ella no ho sab com-
pendrer. Passi donchs, la prova
per mes que siga terrible, y en-
mudeixi. Que'm vegi ara fret
pera que despres trovantme solí-

cit y amorosí reueripi la pau en
son cor pera no abandonar la may
mes. Se'n va per la esquerra

Escena XI.

Asa celi

pel fondo y buscant a algú.

No es aquí. Necessitava par
larli pero... Pero perquè si ja no m'és
fina? Perquè mendicar carinyo
al home que potse s'ha cansat
del meu? No, no; aixo fora pu
millarme massa, y no estig en lo
cas d'humillarme. El diable
s'ha interposat entre ls dor, sem
brant d'espines la via de flor
que seguian. I pues m'ofereix
de nou amor y plahers, acabi
l diable la seva obra ja que
sembla que Deu no vol destorbar
la

Escena XII.

Dita Ignasi ab los clavells.

Jg. Senyoreta!

Ara. Entri Ignasi!

Jg. Aquí te 'ls clavells.

Ara. Molt bé. Sab ahont es lo meu marit?

Jg. Acaba de sortir pera una diligencia, senyoreta.

Ara. (Surto de casa sense buscar-me ni signera per dirme adios)
Esta bé! Sab si al ~~últim~~ última di-
na a' casa o' no?

Jg. M'ha dit que si; in'ha pre-
guntat per voste, y jo li he dit
qui'era al seu quarto.

Ara. Ah! Sabia ahont era y...

Jg. Senyoreta, perdoni la llibertat
que m'prengi; pero com sento lo que
estich veient per lo molt que 'ls
aprecio... Voste compreu mal al
senyoret, senyoreta; L'amo es
tot cor, la estima ab deliri, y
per voste 'l desparia mator, pot es-
tarme ben certa; pero ~~voste~~ te

molt amohinos ab lo despaig y
'ls plets y no está sempre de bon
humor. Admes: ja no es cap nen
per fer certes monerías que li es
causian molt poch.

Arac. Lo meu marit l'ha nomenat
ci'vorte' lo seu defensor, o'l seu
home bo?

Dg. Senyoreta, ja li he demanat
que no prengues a mal lo que
li deya. Si es atreviment, si
la molesto, callo; pero quant
penso que aquesta casa podria ser
un cel y ara.... Oh! y valga
qu'els vens estant ci' tota penno
no s'enteran gracies a' Dew de
lo que passa.

Ara. Impacient y nerviosa. Ignasi, bar-
ta. Si es aquest lo seu puesto ni
vorte qui per....

Dg. Comprench. No tindra de dir-
m'ho mes. (Es la primera vege-
da que m'tracta ab orgull) Surt

41

Escena XIII.

Araceli:

Si hauré perdut ja l'ascendent
moral quant fins lo criat se permet...
pero, pobre Ignasi! He sigut injus-
ta ab ell. Se coneix que l'guia va u-
na bona intenció. Tentada estich per...

Pero que veig! L'Arturo en lo
balco! Cumpleixis mon destino!

Agafa un parcelle de clavells, se'ls posa al pit y
se senta a la marqueta.

M saluda! li torna'l saluda riallera.

M mira! Dir que m'adora! M
recorda las nou! Indica que si ab lo cap.

Si si Arturo avuy a' las nou m'es-
trenyera' entre'ls seus braços!

Fi del acte tercer.

Acte quart.

epilech.

Sala senzilla. Es de nit. Una porta a l'esquerra. Bordissos regulars, sofa al fons y en ~~el~~ ^{de la dreta} reco una taula ab un quinqué encès a mitja llum.

Escena I

Arturo, o sia Ricardo completament desfigurat usant barba postissa y perruca rapada y vestint l'uniforme de comandant d'inginyers.

L'acosta l'hora de la cita y'ls minuts passen tan poch a poch que cad'un me sembla un any. Estig segur qu'ella sera puntual. Arny tornarà la pau a mon cor. No se' perquè m' trovo emocionat com si fos a questa la meua primera aventura d'amor. ¡Serà per lo qu'es seria, perquè d'ella dependeix la felicitat de ma vida.

Ab quina calma passa 'l temps!

Mira lo rellotje.

No es estrany que tu hagi qui, en ga-
nyantse a' si mateix, fassi correr las
agullas del seu rellotje, perquè senya-
li mes prompte lo moment d'elitjat.
Bella deu aprofitar los moments!

Ah! ja truca. Se senten dos copets donats a la
porta interior

La reconech ab la timidera. Vaig a
rebrerla. Instant supren, beneit n'as!

Surt

Escena II

Picardo Arceli!

Lo dialecti se sorté en lo interior figurant qu'ei en lo
reçibidor no presentantse los personatges en escena fins
que s'indica.

Pic. Adelante bien de mi vida.

Ara. Ah! Arturo!

Pic. Oh! que dicha!

Ara. Guelta guelta la mano: que haces?

Pic. Como que hago? Adorar lo mas a-
dorable.

Ara. Dejá! No....

Pic. Entra, entra hermosa mía.

Ara. No go no paro de esa puerta;
me marcho en seguida.

Pic. Como! Me haces entrever la
gloria para luego negármele? En
es el suplicio de Tántalo, prenda
de mi corazón. Entra, entra
por Dios.

Ara. Que no me muevo de aquí digo

Pic. Por Dios, angel mio; y la gente que
puede subir? Nos pueden sorprender
y....

Ara. Que compromiso!

Pic. Compromiso dices? Porque? No
me quieres?

Ara. Si!

Pic. Mucho?

Ara. Si... mucho. Y tu me quieres
a' mi?

Pic. Con todo el alma y con todo mi
corazon. — Para.

Se oye tocar la porta.

Arac. Ah! que haces?

Ric. Que quieres que haga mujer?
Salvarte de un compromiso cerrando
la puerta.

Arac. Oh! no, no cierras. Abre, abre.
Te digo nada mas adiós y me mar-
cho.

Ric. Eso no es posible Araceli. Tener-
te tan cerca y perderte, no puede
ser. Entra digo, y nada temer.

Arac. Arturo, por favor.

Entran en escena llevandola el de la mano.

Ric. Tranquilízate, alma de mi alma.
Tu aquí eres la reina y yo soy tu es-
clavo; manda y serás obedecida.
Pero oye me un momento, solo un
momento.

Ara. Arturo, que mi estancia en esa casa
es peligrosa.

Ric. Calmate, vida mía. Estamos solos
completamente solos y nadie puede
por lo tanto sorprendernos.

Arac. Solos no. ¿La conciencia? Estoy

saltando a mi esporo y tiemblo,
tiemblo no ves?

Ric. Porque temblar, hermosa mía, ante
el hombre que te quiere cual otro no
puede quererte? Síntate, Araceli
mía, síntate y vígeme.

Ara. Arturo, por favor deja que me vaya.

Ric. Oh! Eso no es posible.

Ara. Tu quieres perderme!

Ric. No, vida mía! quiero hacerte feliz
tan feliz como nunca lo fuiste. A ti
te hace falta amor, mucho amor, me
consta.

Ara. No, no...

Ric. Sí, sí, digo yo, y voy a saciarte de
ero que amas. Araceli mía, te ado-
ro, te adoro con locura, con frenesí,
y solo ansío que me quisieras como te
quiero para que los dos seamos felices
para siempre.

Ara. Qué influjo mágico tienen tus pa-
labras que se filtran en mi corazón
y me trastoman el cerebro; que se re-

Te parece que me arrastra hacia ti
 y me arranca de los labios la confe-
 sion que me deshonra y lo hago
 con frenesi? Arturo, Arturo, te
 quiero con toda el alma. Es ver-
 dad Arturo mio, estoy sedienta de
 amor. Déjame, déjame apurar
 la copa que me ofreces. Fuya soy,
 fuya Arturo mio.

Mi. Oh! si! Mia, mia para siempre
 y mucho mas de lo que tu misma
 crees. Hablando de amores nos
 pasaran las horas placenteras, arru-
 llándonos cual dos torbellitos, repi-
 tiéndonos sin usar nuestros jura-
 mentos; prodigándonos a granel
 las caricias. Tu en mis brazos me
 contarás tus cuantas y tus recuer-
 dos de niña, esos recuerdos tan gra-
 tos, tan poéticos, y lo harás reposan-
 do tranquilamente tu cabeza en
 mi pecho y yo jugaré con tus rizos
 de seda y besaré tu frente, así, así,

haciéndolo. y nuestras almas vagarán
en un mismo espacio al impulso
de idéntico ideal, y se juntarán
nuestros labios ávidos de placer y
de ternura confundiéndose nuestro
aliento en un solo aliento y nues-
tros suspiros en un solo suspiro
y hasta nuestras lágrimas en una
sola lágrima. Si, divina Arac-
li, siempre, siempre tus dolores
serán los míos, como míos serán
tus placeres. Quieres amor vida
mía? Toma, Toma amor. Y la boca fre-
nético y emocionado.

Arac. Arturo, no me hables así, si luego
has de abandonarme. No me en-
nes la vida si después has de dar-
me la muerte.

Art. Dudas de mi cariño? de mi sincera
pasión? No te digo que serás mía
para siempre? Solo la muerte
podrá separarnos y puedes estar
segurísima de ello.

Ara. (Ah si Ricardo me hablara así como antes hacía!) Pero y mi esposo? Y mis hijos? Es que los quiero, es que yo quiero conservar inmaculado su nombre

Pic. Quisiera tanto como puedas querermelos a mí.

Ignasi desde dentro. Mi comandante!

Pic. ¿Qué hay?

Ign. El marido de la señora está aquí y se empeña en entrar.

Ara. (¿En Ricardo aquí? ¿Está perdido?)

Ricardo! ¿No puedo esconderme en parte alguna!

Pic. ¿Qué? No tiembles. Aquí estoy yo para defenderte!

Ara. (¡Qué vergonya Deu meu!)

Sobra la porta ab estrepit apareixent Ignasi vestint de levita y crehuat de brassos.

Escena III.

Dito Ignasi

Pic. Ven a mis brazos. Ah! Ahora que te arranque de ellos.

Jy. Molt be!

Araceli fa un esforç y separant-se dels braços de'n Ricardo com als peus de l' Ignasi a qui creu lo seu marit.

Ara. Perdo', perdo', Ricardo. Perdonem a'n enpar infelís extravariada! Ma-
tan, mata'm si vols Ricardo,
pero perdonam.

Ric. Exclamant una riallada. Ja! ja! ja!
Heus caigut a' la trampa Araceli.
Ja! ja! ja!

Ara. Que! Que passa aquí Compara.

Ric. Mira als peus de qui t'està.

Arae. L' Ignasi! Jo als peus del
meu criat! Això es indigne

Ric. D'ara mira qui es l' Arturo a
estimas tant. S'arrenca apressuradament
barba y perruca, mentre lo criat dona tota
la llum.

Arae. Ah! Et tu Ricardo! et tu?

Ric. Si jo meteix Araceli meua; jo
meteix que he volgut donarte
una sana lliure y crech haver'

no conseguit enterament.

Ar. Molt bé has sapigut representar
lo doble paper de marit y d'ay-
marit!

Ric. D'algunna cosa devia revivime
lo haber sigut aficionat en ma
juventut. Ara, ja estig ven-
gut. Sols me falta fer-te una
pregunta. Duptas encara de
mon amor?

Arac. Oh! no; ja no dupto.

Ric. Deu ara notar que aqui s'han
realizat duas cosas a' la vegada:

La meua venjansa y la satis-
facció de las tevas aspiracions;
has vist realizat ton bell ideal,
ton somni d'aurat. Ja has co-
regut una aventura noveles-
ca que era lo que tant desitja-
vas; has gozat tots sos encantos,
has sofert totas sas iniquitats,
has pogut apreciar totas sas pe-
ripuecias, y s'has vist encumbra-

da al rango d'heroïna de no-
vela sentimental. Digas, donchs,
sino tens fundats motius per a
estar satisfeta. Suposo que això
era l'únic que t'afectava y ar-
de fieso quedaries curada.

Ara. Oh sí! Curada radicalment
A'ho juro.

Pie. Duptaràs ja de nou amor?

Ara. Com puch duptar?

Pie. Considera que has estat a'
la vora del abim, y que has
lograt salvarte de la caigu-
da. ¿Què hauria sigut de
tu, que de la nostra fami-
lia si per un sentimenta-
lisme exagerat, amb una
sucesió lo contrari? Qui ha-
ria pogut rentar la taca?

Ara. Calla, Ricardo, no segueix
qui per Deu que ni far molt
mal. D'aquesta hora en a-
vant, seguiré sempre los

seus consells.

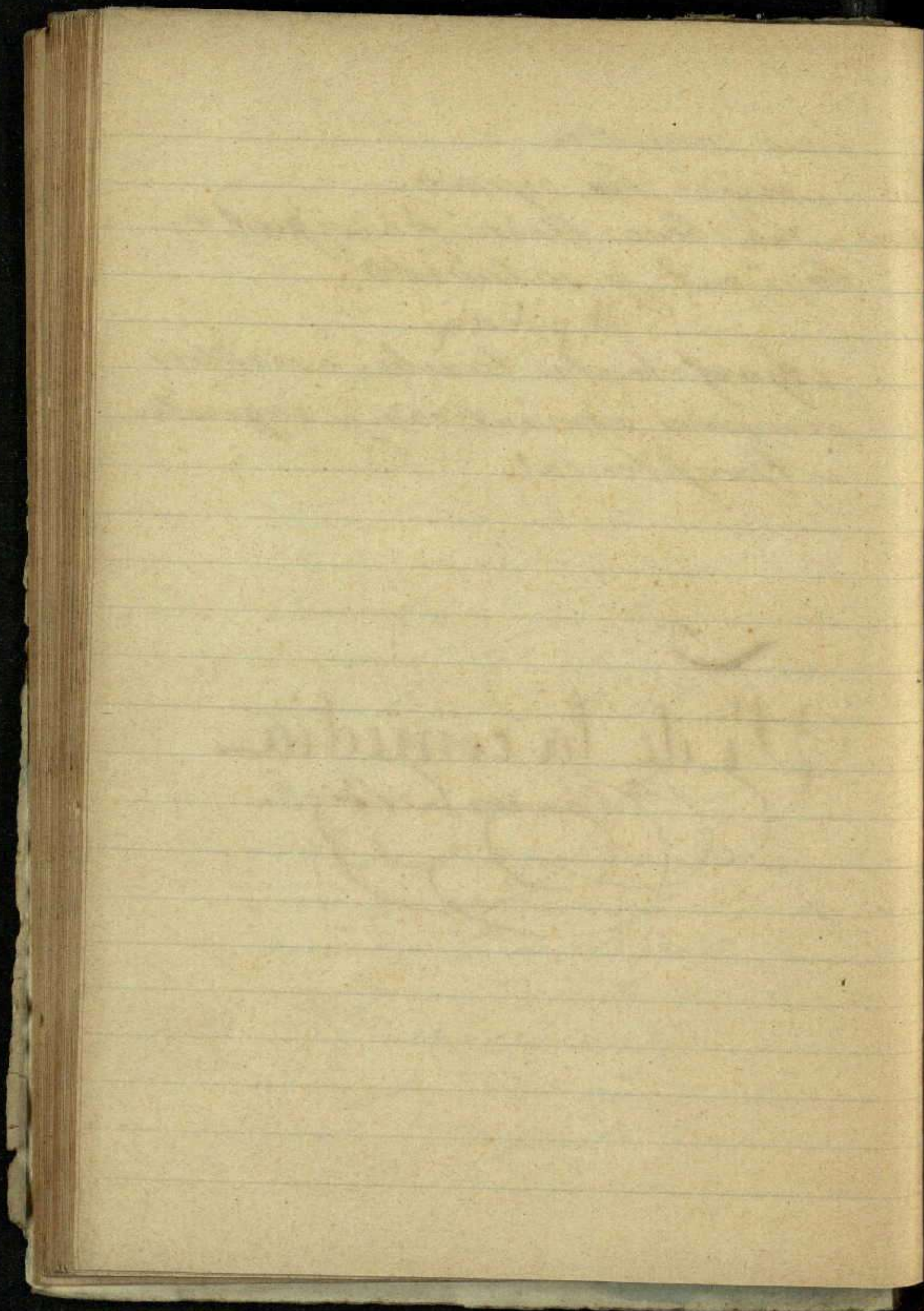
Ric. Així ho espero.

Prac. La teua lliçó ha sigut eloqüent y saludable.

Al públich.

Aprofiteu també vosaltres
senyoras romànticas y coquetes.
Aprofiteu.

Fi de la comedia
Feç Comensal Bachs.

1006687349